

Riguem plegats: l'humor a la fotografia popular catalana de la primera meitat del segle xx

L'humor té un paper molt rellevant en les relacions interpersonals i en la cultura popular de qualsevol societat, ja sigui del passat, del present o del futur. És, per tant, un tret humà universal, tot i resultar en manifestacions que poden ser molt diverses segons l'època, la regió, l'edat, el gènere, l'educació, la classe social o les tendències psicològiques de cadascú.

Com a mitjà visual de representació i expressió, la fotografia acull manifestacions humorístiques des del mateix moment de la seva invenció. Tot i això, no fou fins a partir d'inicis del segle xx que la fotografia com a pràctica s'anà estenent a capes

més àmplies de la població, integrant-se progressivament en la vida quotidiana de les persones. Això donà lloc a una major varietat i espontaneïtat de les situacions captades per la càmera i a una creixent informalitat en l'actitud dels retratats, essent terreny adobat per a l'humor fotogràfic domèstic.

“No hi ha comicitat fora d'allò que és pròpiament humà” afirmava el filòsof i escriptor francès Henri Bergson. Així doncs, no és estrany que, en fotografia, l'humor se centri en desafiar o subvertir mitjançant l'ús de l'enginy o la comicitat quatre de les funcions que històricament ha exercit aques-

Autor desconegut, ca. 1925.
Negatiu de gelatina i plata sobre placa de vidre estereoscòpica.
Col·lecció de la tertuliana.

Autor desconegut, ca. 1935. Positiu de gelatina i plata sobre paper. Col·lecció de la tertuliana.

ta tecnologia i que giren a l'entorn de l'home i de les seves necessitats i anhels: la fotografia com a testimoni de realitat o veritat; com a element de construcció i afirmació d'identitat; com a mitjà de cohesió social; i com a antídote al pas del temps i a la mort.

Autor desconegut, ca. 1910. Negatiu de gelatina i plata sobre placa de plàstic. Col·lecció de la tertuliana.

Dins de cadascuna d'aquestes quatre categories hi trobem temàtiques humorístiques recurrents, on entren en joc un o diversos dels mecanismes cognitius i emocionals identificats per les principals teories sobre l'acte de riure. Dites teories -superioritat, incongruència i descàrrega- varen ser formulades a partir de l'humor verbal, si bé també son aplicables a l'humor visual fotogràfic.

Autor desconegut, diumenge 13 d'octubre de 1929. Negatiu de gelatina i plata sobre placa de vidre. Col·lecció de la tertuliana.

Aquesta investigació es basa en un corpus de més de quatre-cents fotografies de to humorístic preses durant la primera meitat del segle xx. Moltes d'elles ens mostren famílies i persones anònimes, les fotografies dels quals han estat adquirides per col·leccionistes privats als Encants de Barcelona i a d'altres mercats de vell, tot i que també s'han consultat els fons d'arxius públics catalans.

L'anàlisi del contingut visual d'aquestes imatges i la identificació de repeticions ens ofereixen molta informació pel que fa a pautes de comportament, patrons d'oci, valors socials i models culturals. De la mateix manera, també ens permeten entreveure a grans trets quines eren les fantasies, les pors i els tabús de la societat catalana d'aquell temps. Per tot plegat, el patrimoni fotogràfic humorístic popular té un gran valor etnogràfic i cultural.